

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ รัฐจึงได้พัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้เอกชนได้ร่วมดำเนินการจัดการศึกษาอีกส่วนหนึ่งเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ในด้านให้การศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งในปัจจุบันนี้ เอกชนได้จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทตั้งแต่ก่อนระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก และในการจัดการอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาครัฐไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ที่ต้องการเรียนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ภาคเอกชนจึงได้เข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาในระดับดังกล่าวอย่างกว้างขวาง และในปัจจุบันมีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของเอกชน 335 โรง นักเรียน 466,455 คน ครู 17,234 คน แยกเป็นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนส่วนภูมิภาคจำนวน 232 โรง นักเรียน 311,201 คน ครู 11,160 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร 103 โรง นักเรียน 155,254 คน ครู 6,074 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541, หน้า 7)

สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ คือเป็นผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษานับบรรลุมุ่งหมายที่กำหนดไว้ บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนนโยบายอย่างเต็มกำลังความสามารถในการที่จะทำงานด้านการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การศึกษาเป็นภาระหน้าที่ในด้านการพัฒนาคน สถานศึกษาและครูมีจุดประสงค์ที่จะเห็นความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในอันที่จะอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว ประหยัดกำลังคน กำลังทรัพย์ การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา นับว่าเป็นงานสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานการศึกษาของชาติ สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนเป็นสถานที่ศึกษา ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรสายอาชีพในระดับผู้ปฏิบัติให้มีความสามารถทางด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ มีจิตสำนึกในวิชาชีพ กิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา พร้อมทั้งจะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่จะให้ครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา

ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเกิดความรัก ความผูกพันต่อองค์กร พอใจต่อการจัดการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่องาน และความภักดีต่อองค์กร ซึ่งจะยังผลให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ตลอดจนครูและบุคลากร มีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคม ซึ่งจะเป็นกำลังของประเทศชาติสืบต่อไป

การสรรหาบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ครูของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน มีขั้นตอนในการสรรหาเหมือนกับการสรรหาบุคลากรขององค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ประกาศรับสมัคร สอบข้อเขียน สอบสัมภาษณ์ และทดลองงานจนกระทั่งบรรจุเข้าทำงาน สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีปัญหาสำคัญที่ประสบอยู่เป็นประจำก็คือ บุคลากรมีการโยกย้าย เปลี่ยนแปลงงานอยู่ในระดับสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการทำงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในทางต่ำลง การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายงานของบุคลากรครู อาจมีเหตุมาจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน ได้แก่ เศรษฐกิจส่วนตัว ความมั่นคงในหน้าที่การงานและขวัญกำลังใจ เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงสิ่งดังกล่าวอย่างยิ่ง จะละเลยเสียไม่ได้ เพราะนั่นหมายถึงความมั่นคงขององค์กร สถานศึกษาเป็นสถานที่สร้างคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีความสามารถ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ผู้ปกครองฝากความหวังและให้ความคาดหวังว่า สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะให้การดูแลและเอาใจใส่ต่อบุตรหลานของตนได้ดียิ่งกว่าสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของรัฐบาล การเป็นครูสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของรัฐบาลหรือครูสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนก็ตาม ถือเป็นเรื่องอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีรายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว แต่ความคิดเห็นของคนทั่วไปส่วนใหญ่ คิดว่า การเป็นครูสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษารัฐบาลจะมีความมั่นใจในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เนื่องจากรัฐบาลมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนหลายอย่าง ได้แก่ ระบบบัญชีเงินเดือน มีตำแหน่งวิชาการ มีเงินเดือนประจำตำแหน่ง ซึ่งการทำงานแล้วเกิดผลงานและได้รับการตอบแทนพร้อมเกียรติยศ ทำให้มีความประสงค์อยู่ในระบบราชการต่อไป ถึงกระนั้นก็ตาม สถิติการลาออกของครูกรมอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาของรัฐบาลพบว่า สถิติการลาออกตั้งแต่ พ.ศ. 2538 – 2543 มีโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 160 คน (กองการเจ้าหน้าที่กรมอาชีวศึกษา, 2544 , หน้า 9)

ความผูกพันหรือการคงอยู่ของครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชน เป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง จากการสัมภาษณ์ อาจารย์นิคม หมคราภิ ผู้อำนวยการโรงเรียนอักษรเทคโนโลยี พัทยา เมื่อ 16 มกราคม 2545 ทราบว่า สถิติการลาออกของครูสาขาวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ผู้มีคุณวุฒิทางด้านบริหารธุรกิจและช่างอุตสาหกรรมมีอัตราการลาออกสูง ประมาณร้อยละ

10 – 15 หรือคิดเป็นจำนวนครูสาขาวิชาชีพที่ลาออก ประมาณ 9 – 12 คนต่อปี ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องรับสมัครบุคลากรใหม่ทั้งที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ในการสอนเข้ามาทำหน้าที่ครูผู้สอน สำหรับช่วงระยะเวลาการลาออกของครูนั้น ไม่มีความแน่นอน ซึ่งอาจจะมีเหตุผลแตกต่างกันไป เช่น ได้รับการบรรจุเข้าในองค์กรของรัฐ ต้องการเข้าทำงานในองค์กรที่ตนมีความถนัด ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมหรือสำนักงาน นอกจากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นด้วยเหตุที่ต้องการมีรายได้มากกว่าที่ได้รับในปัจจุบัน หรือต้องการย้ายถิ่นที่อยู่ เป็นต้น ครูสาขาวิชาชีพมีโอกาเลือกอาชีพหรือสถานประกอบการมากกว่าครูที่จบสาขาวิชาชีพโดยตรง เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้จบการศึกษาทางการศึกษาโดยตรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นผู้ไม่มีวิชาชีพครู ซึ่งในปัจจุบันการผลิตผู้จบการศึกษาหลายสาขาวิชาชีพไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรเพื่อเป็นครู ได้แก่ สาขาการบัญชี สาขาการขาย สาขานิเทศศาสตร์ หรือสาขานิติศาสตร์ เป็นต้น ถึงแม้สาขาวิชาชีพทางด้านช่างอุตสาหกรรมที่รัฐกำหนดหลักสูตรผลิตบุคลากรทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรมก็ตาม บุคลากรเหล่านี้ก็มีความสามารถใกล้เคียงกับผู้จบทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จึงเป็นทางเลือกสำหรับตนเองที่จะเลือกทำงานในสถานประกอบการใดที่ตนชอบหรือให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเศรษฐกิจของประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตสูง จึงเป็นความลำบากอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนที่จะจัดหาและคัดเลือกบุคลากรทางด้านวิชาสาขาวิชาชีพเพื่อเป็นครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนถูกกำหนดรายรับค่าเล่าเรียนด้วยกฎกระทรวงศึกษาธิการ แต่ในขณะเดียวกันภาคธุรกิจอื่นสามารถว่าจ้างหรือทุ่มซื้อตัวบุคลากรที่ตนต้องการตามกลไกของตลาดแรงงาน ดังนั้นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนจะต้องตระหนักอย่างยิ่งและจะต้องมีการเตรียมการบริหารจัดการเป็นอย่างดี เพื่อประสิทธิภาพขององค์กรและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้นนอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่ตนเองจบการศึกษามาและมีวิชาชีพครูที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพแล้วครูจะต้องมีจรรยาบรรณ อันหมายถึงประมวลความประพฤติหรือกริยาที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูพึงปฏิบัติเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ที่ได้ชื่อว่าประกอบวิชาชีพครู ใช้วิจารณ์ญาณของตนเองหยั่งรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ในลักษณะนี้ครูถึงมีจรรยาบรรณในหัวใจถึงแม้ว่าไม่มีจรรยาบรรณกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร

เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่พัฒนาตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Plan) คือจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 – 2539) กำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเฉพาะเรื่อง โดยต้องพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรม และผลจากการศึกษาของภารดี มหาจันทร์ (2536, หน้า 6 – 12)

พบว่า นโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกมีผลกระทบต่อการศึกษาย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจาก 3 จังหวัดดังกล่าวได้ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และ ศูนย์พาณิชย์ธุรกิจการค้า ดังนั้นนักเรียนจะต้องมองการณ์ไกลและวางแผนระยะยาวไปถึง 15 – 20 ปีข้างหน้า เพราะว่าพื้นที่นี้ต้องการกำลังคนที่มีความรู้ ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นบุคลากรวิชาชีพเดียวกับครูสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับ อาชีวศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีคุณวุฒิทางด้านวิศวกรรม การบัญชี คอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถย้ายไป ปฏิบัติงานในสถานประกอบการอื่นได้

ในการบริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและทำให้ครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษา นั้น ผู้บริหารจะต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ แสวงหาความรู้ และข้อมูลใหม่อยู่เสมอ เพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในขณะนั้น การสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางที่พึงประสงค์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ศึกษา เพื่อจะได้นำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ได้ประโยชน์สูงสุด อันนำผลดีมาสู่สถาน ศึกษา และตัวนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรที่กำหนด

การบริหารสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องศึกษาความร่วมมือร่วมใจจากครู ในสถานศึกษานั้น ๆ ครูทุกคนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน จะต่างเพียงความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษานักงานคณะกรรมการการศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพื่อผลิตกำลังคนในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีให้สามารถตอบสนองความต้องการตลาดแรงงาน สำหรับสาขาวิชาที่เปิดสอนมี 9 สาขา ได้แก่ สาขาวิชา ช่างอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสิ่งทอและเทคโนโลยี และการสื่อสาร

สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของรัฐบาลและเอกชนในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตะวันออกรวมทั้งสิ้น 45 สถานศึกษา แยกเป็นสถานศึกษาของรัฐบาล 18 สถานศึกษา และ สถานศึกษาเอกชน 27 สถานศึกษา สำหรับสาขาที่เปิดสอนจะเป็นสาขาวิชา ช่างอุตสาหกรรมและ บริหารธุรกิจ เป็นส่วนมาก เนื่องจากเป็นสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน แต่จะมี เพียงบางสถานศึกษาเท่านั้นที่จัดการเรียนการสอนในสาขาอื่น เช่น สาขาวิชาคหกรรม และ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

ปัญหาบุคลากรในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นจากสาเหตุใดก็ตาม ซึ่งได้แก่ การโยกย้ายสถานที่ ทำงานหรือลาออกเนื่องจากมีทัศนคติในทางลบต่อสถานศึกษาเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะสภาพ

การสูญเสียบุคลากรครู อาจจะไม่สามารถจัดหาครูที่มีความสามารถมาทดแทนได้ทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมต่าง ๆ หลายประเภท ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารสถานศึกษาเนื่องจากครูย้ายสถานที่ทำงาน ซึ่งความผูกพันของครูที่มีต่อสถานศึกษาจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ครูทำงานอย่างทุ่มเท ร่วมมือร่วมใจ ช่วยปรับปรุงแก้ไข และสร้างสรรค์ผลงานที่ดีให้กับสถานศึกษา จารุณี วงศ์คำแน่น (2537, หน้า 12) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสำคัญยิ่งต่อองค์การในหลายประเด็นได้แก่ สามารถใช้ทำนายอัตราการเข้า – ออก ทั้งนี้ เพราะความผูกพันต่อองค์การมีลักษณะครอบคลุมและมีเสถียรภาพมากกว่าความพอใจ เป็นแรงผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์การสามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้นเนื่องจากเกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าขององค์การร่วมกัน เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างความต้องการของบุคคลในองค์การกับเป้าหมายขององค์การ เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และมีส่วนเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวและความสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษากับความผูกพันของครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชนและสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษารัฐบาลในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใดและการบริหารงานสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนางานของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกตามความคิดเห็นของครู โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของครู เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกตามความคิดเห็นของครู โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์การของครูสาขาวิชาชีพของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษากับความผูกพันต่อสถานศึกษาของครูสาขาวิชาชีพ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายทะเลตะวันออก ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาและสรรหานุคลากรครูทางด้านสาขาวิชาชีพ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ พร้อมทั้งจะพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นเขตอุตสาหกรรมและการศึกษาข้อมูลในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตพื้นที่อื่น หรือเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายการบริหารและสร้างความผูกพันของครูสาขาวิชาชีพต่อองค์กรให้มากขึ้นอันจะมีผลต่อความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานตลอดจนความยินดี เต็มใจ เลียดสละ อุทิศแรงกายแรงใจ เพื่อประโยชน์แก่องค์กรให้มากยิ่งขึ้น

คำถามในการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกบริหารงานสถานศึกษาอยู่ในระดับใดตามความคิดเห็นของครูโดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา
2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ในระดับใด โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา
3. การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
4. ความผูกพันต่อองค์กรของครูสาขาวิชาชีพของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยจำแนกตามครูสาขาวิชาชีพและประเภทสถานศึกษา แตกกันหรือไม่
5. การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับความผูกพันต่อสถานศึกษาของครูสาขาวิชาชีพมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

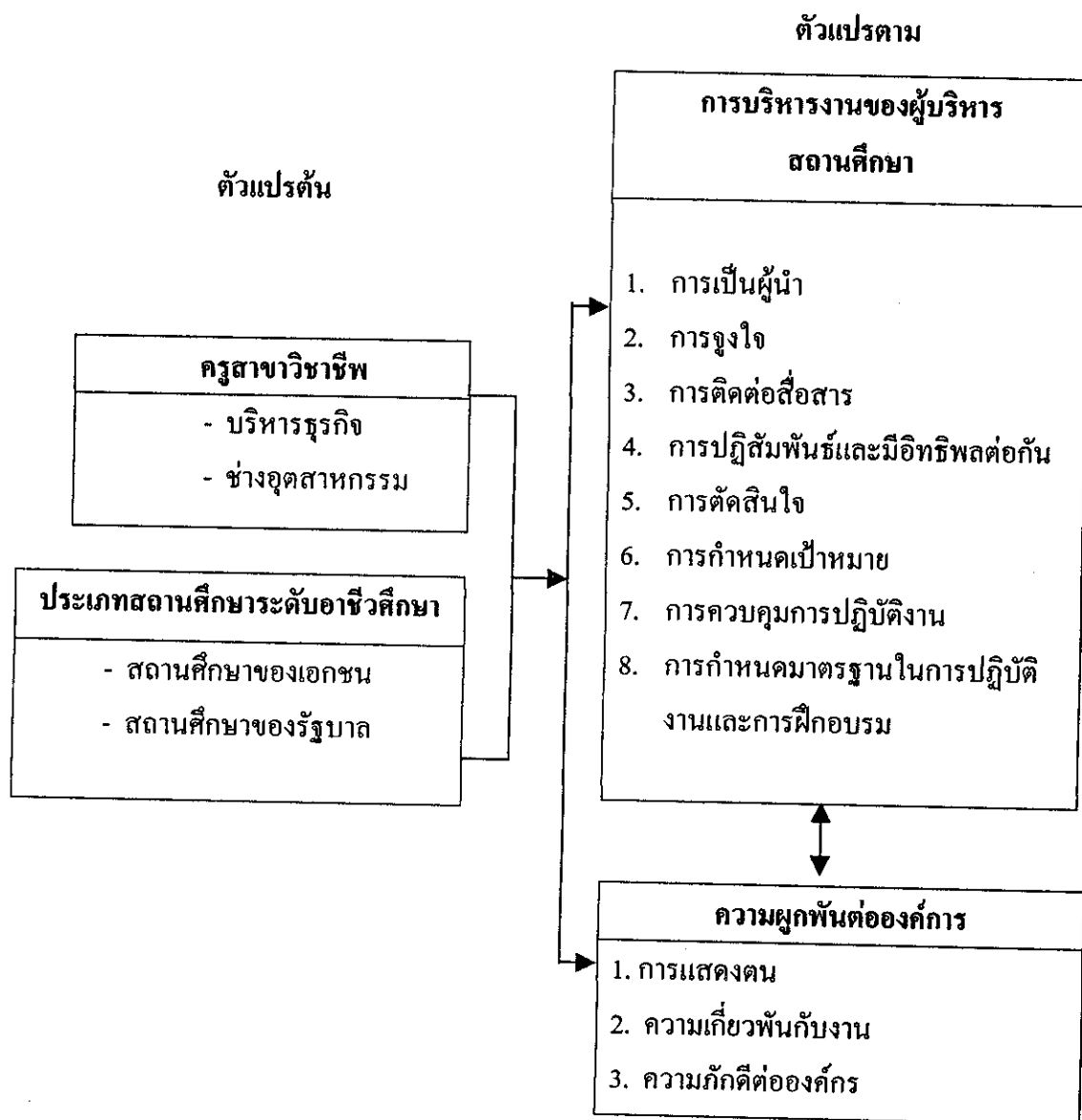
1. ครูสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่มีสาขาวิชาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารแตกต่างกัน
2. ครูสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่ปฏิบัติงานในประเภทสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารงานสถานศึกษาแตกต่างกัน
3. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามสาขาวิชาชีพแตกต่างกัน
4. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษาแตกต่างกัน
5. การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษากับความผูกพันต่อสถานศึกษาของครู เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กัน

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิธีการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อสถานศึกษาของครูสาขาวิชาชีพสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยยึดกรอบแนวคิดหลักดังนี้

1. วิธีการบริหารของผู้บังคับบัญชาตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 197 – 211) เกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบคือ 1) การเป็นผู้นำ (Leadership) 2) การจูงใจ (Motivation) 3) การติดต่อสื่อสาร (Communication) 4) การปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลต่อกัน (Interaction – Influence) 5) การตัดสินใจ (Decision – Making) 6) กำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) 7) การควบคุมการปฏิบัติงาน (Control) และ 8) การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม (Peerformance Goal and Training)
2. ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูอาศัยแนวคิดของสตีร์ส (Steer, 1977 , p. 46) กล่าวว่าไว้ว่าความผูกพันของสถาบัน (Organization Commitment) เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพขององค์กร ประสานกับแนวคิดของบุคเคนัน (Buchanan, 1974, p.533) ที่กล่าวว่าความผูกพันต่อองค์กรพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1) การแสดงตน (Identification) 2) ความเกี่ยวพันกับงาน (Job Involvement) และ 3) ความภักดีต่อองค์กร (Loyalty)

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนำมาวิเคราะห์ จึงกำหนดกรอบความคิดในการศึกษาครั้งนี้ว่าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัย

1. **ขอบเขตเนื้อหา** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษากับความผูกพันของครูสาขาวิชาชีพต่อองค์กรในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่ประกอบไปด้วยสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษารัฐบาลจำนวน 18 สถานศึกษา และสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 27 สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสาขาวิชาชีพสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังนี้

1.1 การบริหารงานของผู้บริหาร ได้แก่

- 1.1.1 การเป็นผู้นำ
- 1.1.2 การจูงใจ
- 1.1.3 การติดต่อสื่อสาร
- 1.1.4 การปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน
- 1.1.5 การตัดสินใจ
- 1.1.6 การกำหนดเป้าหมาย
- 1.1.7 การควบคุมการปฏิบัติงาน
- 1.1.8 การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

1.2 ความผูกพันต่อองค์กร

- 1.2.1 การแสดงตน
- 1.2.2 ความเกี่ยวข้องกับงาน
- 1.2.3 ความภักดีต่อองค์กร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จำนวน 3 จังหวัด จาก 45 สถานศึกษา จำนวน 1,651 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางอัตราส่วนของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) แล้วสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 313 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

3.1.1.1 ครูสาขาวิชาชีพบริหารธุรกิจ

3.1.1.2 ครูสาขาวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม

3.1.2 สถานศึกษาที่ครูสาขาวิชาชีพปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1.2.1 สถานศึกษาของเอกชน

3.1.2.2 สถานศึกษาของรัฐบาล

3.2 ตัวแปรตาม แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่มดังนี้

3.2.1 ความคิดเห็นของครูสาขาวิชาชีพที่มีต่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 8 ด้าน คือ

3.2.1.1 การเป็นผู้นำ

3.2.1.2 การจูงใจ

3.2.1.3 การติดต่อสื่อสาร

3.2.1.4 การปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน

3.2.1.5 การตัดสินใจ

3.2.1.6 การกำหนดเป้าหมาย

3.2.1.7 การควบคุมการปฏิบัติงาน

3.2.1.8 การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

3.2.2 ความผูกพันต่อองค์กรของครูสาขาวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 ด้าน คือ

3.2.2.1 การแสดงตน

3.2.2.2 ความเกี่ยวข้องกับงาน

3.2.2.3 ความภักดีต่อองค์กร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารงานสถานศึกษา หมายถึง การกำกับและอำนวยการให้ครูภายในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย และเกิดความประหยัดในด้านงบประมาณ ซึ่งจะส่งผลให้ครูมี

ความสุขใจการปฏิบัติงานและส่งผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนในทางที่สูงขึ้น ซึ่งการบริหารงานของผู้บริหารสามารถศึกษาและวัดได้จากการรับรู้ของครูในการบริหารงาน 8 ด้าน คือ การเป็นผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลต่อกัน การตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย การควบคุมการปฏิบัติงาน และการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

1.1 การเป็นผู้นำ หมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารแสดงออกให้ผู้อื่นยอมรับเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และการยอมรับนับถือ

1.2 การจูงใจ หมายถึง วิธีการของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกเพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานมีกำลังใจทำงานในแนวทางที่ตนประสงค์เพื่อบรรลุจุดหมายตามที่ต้องการ นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงบรรยากาศการทำงาน ความพึงพอใจ และทัศนคติของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีต่อกันและมีต่อสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติงานอยู่

1.3 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง แม่นยำ และบุคลากรทุกฝ่ายมีความเข้าใจต่อข้อมูลต่าง ๆ ตรงกัน ซึ่งหมายรวมถึง บุคลากรทุกฝ่ายทั้งภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษากับองค์กรภายนอกสถานศึกษาด้วย

1.4 การปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลต่อกัน หมายถึง ทำที่พฤติกรรม วิธีการและความรู้สึกตอบสนองต่อพฤติกรรมเหล่านั้น ซึ่งครูในสถานศึกษามีต่อกัน รวมถึงความร่วมมือการตระหนักในบทบาทและคุณค่าแห่งตนที่บุคคลที่พึงมีต่อกันและต่อสถานศึกษา

1.5 การตัดสินใจ หมายถึง วิธีการซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเลือกเพื่อใช้เป็นหนทางในการตัดสินใจ เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ รวมถึงผลสะท้อนกลับต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ในด้านการจูงใจ การให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายอันเป็นผลเนื่องมาจากการตัดสินใจ

1.6 การกำหนดเป้าหมาย หมายถึง การคิดร่วมกันโดยเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานหรือกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาในอันที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

1.7 การควบคุมการปฏิบัติงาน หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกห่วงใยต่อผลการปฏิบัติงาน หลังจากที่ได้ทำการตัดสินใจแล้ว การเลือกวิธีการติดตามผลการตัดสินใจเป็นเรื่องการใช้ศิลปะในการบริหารเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามวิธีการหรือไม่ และผลการปฏิบัติงานมีมาตรฐานเพียงใด รวมถึงการเกิดกลุ่มบุคคลซึ่งจะมีอิทธิพลในการสนับสนุนและต่อต้านเป้าหมายที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

1.8 การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม หมายถึง ระดับความต้องการในการบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์เอาไว้ล่วงหน้า การให้

โอกาสครูเข้ารับการพัฒนาความสามารถ การสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานของครู ซึ่งผู้บริหารพึงมีต่อครูอย่างเด่นชัด

2. ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ความรู้สึกจงรักภักดี ความภูมิใจ ห่วงใย และหวังดี ต่อสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อันมีผลทำให้แสดงพฤติกรรมต่อสถานศึกษา 3 ประการ คือ

2.1 การแสดงตน หมายถึง การที่ครูมีการยอมรับและศรัทธาในเป้าหมายของสถานศึกษามีความภูมิใจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

2.2 ความเกี่ยวพันกับงาน หมายถึง การที่ครูมีความทุ่มเทในการทำงานเพื่อสถานศึกษา โดยมีความตั้งใจและพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เพื่อทุ่มเทให้กับงานที่ปฏิบัติอย่างเต็มใจ ตั้งใจ เสียสละ และเต็มความรู้ความสามารถ

2.3 ความภักดีต่อองค์กร หมายถึง การที่ครูมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร โดยไม่คิดเปลี่ยนงาน โอน ย้าย หรือลาออกจากสถานศึกษา

3. ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะครูสาขาวิชาชีพบริหารธุรกิจและครูสาขาวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม

3.1 ครูสาขาวิชาชีพบริหารธุรกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนวิชาต่าง ๆ ในวิชาชีพด้านบริหารธุรกิจ ตามหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สาขาวิชาการบัญชี คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การตลาด และธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

3.2 ครูสาขาวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนวิชาต่าง ๆ ในวิชาชีพด้านช่างอุตสาหกรรมตามหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สาขาวิชาเครื่องกล เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การก่อสร้าง แมคคาทรอนิกส์ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีคมนาคม

4. เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง พื้นที่ที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นเขตประกอบการกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลักประกอบด้วยพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

5. สถานศึกษา หมายถึง องค์กรที่เปิดทำการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นองค์กรของรัฐบาล หรือเอกชน ซึ่งได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย เป็นต้น

6. สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา หมายถึง องค์กรทางการศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยแบ่งสถานศึกษาออกเป็นสองประเภท คือ

6.1 สถานศึกษาของเอกชน หมายถึง สถาบันทางการศึกษาที่ได้รับอนุญาตจาก
สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดตั้งเป็น
โรงเรียนหรือวิทยาลัยเพื่อเปิดทำการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงซึ่งดำเนินการบริหารและจัดการโดยเอกชน

6.2 สถานศึกษาของรัฐบาล หมายถึง สถาบันทางการศึกษาที่สังกัดคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ เพื่อเปิดทำ
การเรียนการสอนในระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงซึ่งดำเนิน
การบริหารและจัดการโดยบุคลากรของรัฐบาล